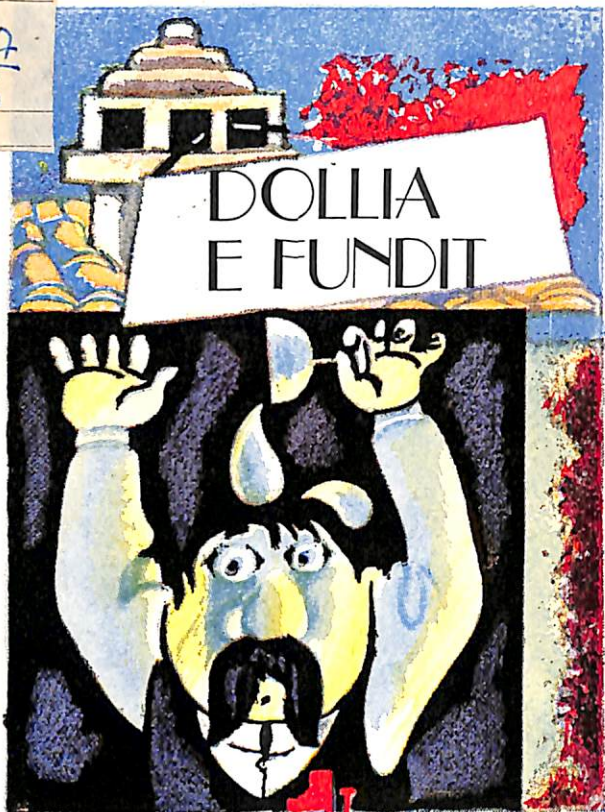

NAUN KULE

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-7
K 98

TREGIME DHE
SKICA
HUMORISTIKE

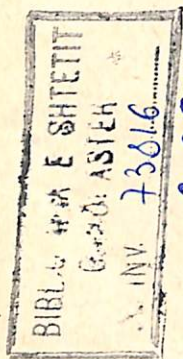
834-7

K 98

NAUN KULE

DOLLIA E FUNDIT

Tregime e skica humoristike

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

METAMORFOZA E DHËNDRIT

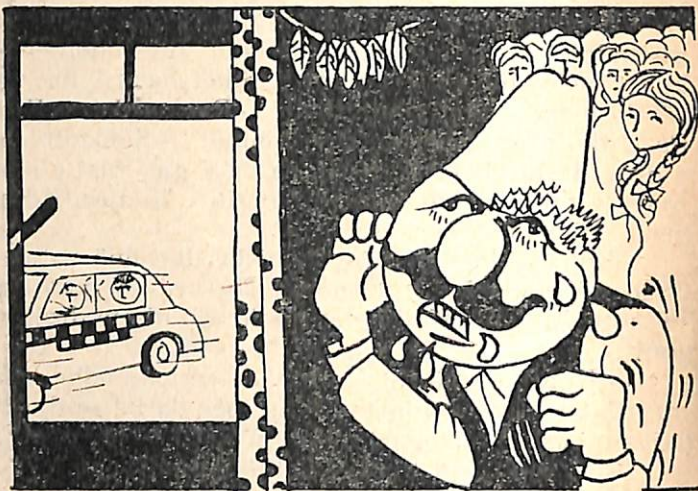
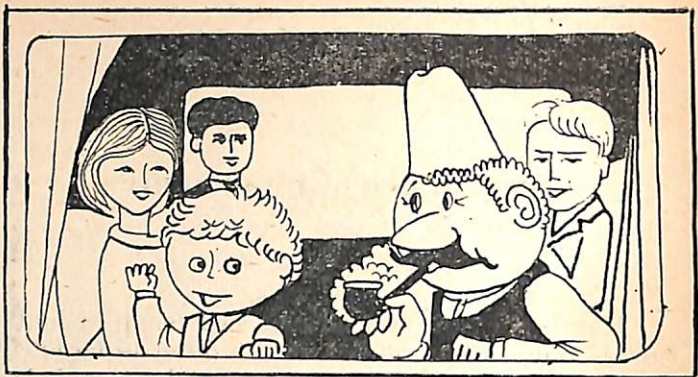
Kam kohë që jam larguar nga fshati i lindjes. Por as puna e jeta që bëj në një qytet të largët dhe as koha e gjatë që ka kaluar që atëherë, nuk kanë mundur të më shlyejnë nga mendja ato kujtime e mbresa që më lidhin aq fort me fshatin tim, me bashkëfshatarët e mi. Përkundrazi. Sa më shumë kohë kalon, aq më shumë mallohem. Bile ndonjëherë, kur bisedoj me shokët e mi bashkëfshatarë, më vjen rëndë e më duket sikur thonë: «Pse na ike, o Koçi? Pa shiko ç'kemi bërë e ç'po bëjmë!...» Sidoqoftë, ata e dinë dëshirën time. Ndaj, sa herë gjej rast e kohë, marr fëmijët e ngjitem në fshatin e lindjes. Kështu bëra edhe këtë herë.

Treni ishte gati për t'u nisur dhe unë zura radhën në biletarinë e stacionit. Dy-tre vetë para meje ishte Andoni. Me biletat në dorë u nisëm drejt vagonit.

— Këtej, — më tha Andoni, — se kam edhe Vitën me dajën e saj. Ishim mbrëmë për darkë te djali i dajës që është oficer në qytet. E njeh? — më pyeti ai.

— E njoh, — i thashë. Është Sokrati, apo jo?

— Iu lutën dajës të rrinte disa ditë në qytet, — vazhdoi Andoni, — po mezallah se iu mbush mendja.

«Kam edhe unë punët e mia në fshat», u tha. «Ja, po vjen anës të prishet koha dhe me shokët e lamë që të vemë në vargje duhanin e mbledhur». Dhe erdhi që erdhi me ne.

U takova me Vitën e me dajën e saj dhe u ulëm bashkë. Me Vitën e Andonin jemi moshatarë. Kur takohen moshatarët, që kanë kaluar bashkë fëmijërinë e një pjesë të rinisë, sado e gjatë të jetë rruga, nuk të duket gjë, sepse kujtimet rrjedhin vetë, duke shtyrë njëri-tjetrin për të dalë në dritën e kujtesës dhe koha ikën pa u kuptuar.

Treni shpejtonte drejt fshatit tonë. Genti, djali im i vogël numëronte stacionet që kishin mbetur dhe mezi priste. Daja i Vitës e shikonte dhe qeshte i kënaqur. Të gjithë bisedonim dhe qeshnim.

Por, megjithëse merrja pjesë në gëzimin dhe çiltërsinë që mbushnin zemrën e bashkëfshatarëve të mi, mendja më rrihte larg, shumë larg, më ngacmonte kujtesën një ngjarje që dikur pat bërë shumë bujë në anët tona.

«Ç'bën koha! — mendoja. — Ndodh që njeriu merr në jetë një plagë dhe i duket vetja përfundimisht i humbur. Po, po! Kështu kam menduar ndoshta edhe unë vite më parë, kur ndodhi kjo që do t'ju tregoj. Kështu mendoja atëherë për Vitën... Por jo! Koha, jeta, njerëzit e fortë e të rinj, janë shumë më të fuqishëm se çdo plagë, sado e pashërueshme që të duket. I fortë nuk është vetëm ai që s'rrëzohet asnjëherë në rrugën e gjatë të jetës. Zotësi e madhe është që, edhe kur rrëzohesh, të gjesh te vetja forca për t'u ngritur përsëri e menjëherë. E pra Vita u ngrit! Domethënë qenka e fortë, shumë e fortë! Ja, ajo qesh e bisedon tani me dajën njëlloj si me mua që më ka shok, si me Andonin që e ka butrë. Por

kushdo që njuh plagën që i ka shkaktuar ai dajë mbesës së tij, kurrë s'do ta besonte se ata mund të qëndronin përballë njëri-tjetrit.

*
* *

Ikja e nuses nga shtëpia e babait, duke fshirë lotët, është e lashtë, sa dhe vetë dasma. Po ç'është e vërteta, edhe pse fshin lotët, mendja të thotë se zemra i këndon, se «kush u martua e s'u gëzua!» Kështu menduan edhe krushqit e Tunit, kur panë se nusja po vonohej të dilte. Ama dasmën, në të vërtetë, e tundi Tuni! Strumbullari i gjithë punëve në këto raste ishte daja mustaqelli. Dhe pavarësisht nga sa ndodhte në dhomën e nuses, ai vazhdonte sipas programit të tij. Miqësia e farefisi, të ngopur e të velur deri në grykë, duke u mbajtur te njëri-tjetri, po bëheshin gati të përcillnin nusen. Dhëndrin s'po e mbannte vendi. Tani ai po jetonte minutat më të vështira i kredhur në atë kaos dasmorësh, këngësh, vallesh sharjesh e të thirrurash, të cilat i gjëmonin në vesh e në tru si një këmbanë me shumë tinguj, dhe në shqetësimet e veta që i kishin lindur jo pa arsye.

Që kur e kuptoi se pritja e kaloi kufirin e zakonshëm dhe krushkut të parë erdhi e i kërkoi ndjesë për vonesën dasmori mustaqelli (që dihej se kryente funksione me rëndësi në shkëmbimet mes dy palëve), dhëndrit i shkuan mornica në trup dhe u zbeh në çehre. Ata që e vunë re këtë shqetësim të tij, menduan se i vinte keq për nusen, e cila s'po shkëputej dot nga prindërit. Por e vërteta që krejt ndryshe.

Dhëndri mendohej e priste me sytë e ngulur te dera mos shihte fustanin e bardhë, për të cilin kishte

rrahur e kthyer përmbys gjysmën e qytetit. I gjori dhëndër! Sikur ta dinte se ai fustan akoma nuk ishte zënë me dorë nga nusja dhe se ajo, dy-tri herë ishte matur të dilte e t'ia hidhte surratit, me siguri do të kishte ikur me vrap!

Megjithatë daja mustaqelli nuk ishte nga ata burra që dorëzohen lehtë. Sapo u fut në dhomën e nuses, u duk sikur çdo gjë u bë zap. Vërtet që ai ishte daja i saj, po një dajë, që, nuk ta fal llafin, edhe sikur ta kesh thënë në gjumë, përçart.

— Hajde, çohuni! — iu kërcënua grave. — Për pesëmbëdhjetë minuta të ma nxirrni nusen në oborr, qartë?!

Duke dalë ua bëri me kokë edhe dy grave të tjera, që t'i hynin së njëjtës punë për të ndihmuar shoqet.

Më në fund dhëndri u çlirua nga ankthi, që e kishte zënë në grykë si ngërçi, kur pa dajën, i cili, pasi vuri paksa buzën në gaz, i thirri krushkut të parë:

— Gati, krushk? — Dhe bëri me kokë nga dera për të treguar se po dilte nusja. Këngët e ahengu që kishin pushuar pas gjithë asaj pritjeje, sikur u zgjuan menjëherë dhe filluan avazin. Pa mbaruar kënga *Ç'ke moj zoge, që po qan*, një grup tjetër grash, që ishin më afër dhëndrit e krushkut të parë, ia morën këngës. *Sa e bukur na ka dalë nusja*. Mirëpo nusja s'po dilte që s'po dilte! Ndërsa kënga vazhdonte duke i numëruar: *dhëmbët si inchi, sytë si ulli, vetullat gajtan...*, ajo nuk po dukej të dilte nga dera, drejt së cilës ishin ngulur dhjetëra sy dasmorësh; sy të kuq, të buhavitur, tërë rremba.

Nusja tani e kishte mbledhur veten. Daja u fut përsëri në dhomën e saj si një bishë e egërsuar, me

sy e hundë të skuqur. U ul ta rrëmbente e ta shtynte përjashta, por qe vonë. Tuni ishte në këmbë, pranë së bijës. Ndjenja prindërore pat zotëruar më në fund tek ai, më shumë se sedra dhe zakoni për t'i bërë qejfin mikut të shtëpisë. Tuni rrinte në këmbë dhe dëgjonte Vitën që po i thoshte:

— Të thashë baba! T'u luta ty e të gjithëve: mos u nxitoni për dasmën! Por ju s'më dëgjuat; dëgjuat dajën. Që pa ftuar miqësinë ju thashë të sqarohej më parë gjithçka thuhej për atë njeri; por ju edhe këtë punë ia besuat dajës... Gjithçka thoshte për të fshati, i shkruan edhe Donika në letër!...

Duke folur ajo shtrëngonte në dorë një zarf të zhubravitur.

Naja, sekretarja e rinisë së kooperativës, që po rrinte në këmbë pranë Vitës, pohonte me kokë dhe hidhte sytë herë pas here në fytyrën e murrëtyer e të menduar të Tunit.

Ditë më parë, Tuni, i bindur në vendimin e së bijës, kishte dashur të njoftonte miqësinë e krushkun se dasma do të shtyhej. Por i kunati dhe e shoqja e kishin bërë të tërhiqej nga ky mendim, duke e quajtur si turpin më të madh. Megjithatë ai ishte me të bijën. Që në fillim fare, pa qejf e pati, po se si ia prishi mendjen ai mustaqelliu me atë palo doktor nga qyteti. Përpara se të dilte kjo mesele, i kishin ardhur në vesh ca fjalë për dashurinë e Vitës së tij me Andonin, çunin e Themiu. Dhe ç'është e vërteta, ia kishte qejfi atë djalë, aq sa edhe krushqinë me bashkëfshatarin e tij, Themiu. Mirëpo ndryshe ia vërtiti rrotën mustaqelliu nga qyteti. Dhe ja tani: krushqit presin përjashta, kurse nusja bisedon me sekretaren e rinisë, duke i përsëritur vendosmërinë e saj, se ajo kurrë nuk kishte pranuar e

kurrë nuk do të pranonte të bëhej gruaja e një njeriu që as e kishte parë ndonjëherë.

— Qëndrimi yt në këtë dasmë do të jetë një mësim i mirë për shumë të tjerë!... i pëshpëriti Naja. — Ne ta kemi thënë si rini dhe po ta themi: Nuk do të të mungojë kurrë përkrahja jonë.

Daja i Vitës mori Tunin zvarrë për krahu, mori edhe të shoqen e Tunit, i shpuri në konakun tjetër e filloi të grindej me ta si ndonjë i çmendur:

— Me pahir nuk jepet nusja, or ti, mik! — iu përgjigj Tuni kërcënimeve të tij.

Në konakun e të ftuarve vazhdonte avazi i një kënge të zvargur grash. Krushqit po e humbnin durimin. Sytë e tyre filluan të kryqëzoheshin me ata të krushkut të parë, ndërsa ai u shkelte syrin, u kafshonte buzën dhe i qortonte në heshtje për mungesën e durimit. Dhëndrit një fytyrë i ikte, një tjetër i vinte.

Më në fund, te dera, në vend të nuses, doli i ati.

— Nusja është e sëmurë! — i tha krushkut të parë me zë të lartë, sa ta dëgjonte edhe dhëndri. — Mund të vini e ta merrni më vonë!..

Kaq tha dhe u zhduk. Krushqit shikuan njëri-tjetrin në sy. I pari e kuptoi të vërtetën dhëndri, kurse të tjerët e kuptuan nga ai, kur e panë se si i pari fytyra ngjyrën e vdekjes. Disa nga krushqit po kërkonin me sy mustaqellium, por atij i ndihej vetëm zëri i çjerrë e i përvajshëm diku thellë dhomave:

— Më turpëruat përjetë!... Më nxitë faqen!...

Dhëndri pasi e mblodhi veten, u lëshua me vrull drejt taksisë, sikur ta ndiqte dikush për ta vrarë dhe vetëm atje do të gjente shpëtim. Pas tij rendën të gjithë ata që kishin ardhur për të marrë nusen.

Ndërkohë, në dhomën e nuses gratë hynin e dil-

nin të tronditura, duke ndukur faqet me thonj. Janaj Plisi, djali me të cilin e pat fejuar daja i saj Vitën, ishte një djalë qyteti, që nuk kishte lënë gjë pa bërë. Ai kishte qenë edhe në burg për matrapazllëqe, duke bërë synetllëke si xherah. Por edhe këto të zeza sikur të mos i kishte, Vita donte Andonin dhe kurrë nuk do ta këmbente dashurinë për të me asgjë, sado të përpiqej i ungji t'i prishte mendjen me bukurinë e të mirat që do të shihte në qytet.

*

* * *

Që atëherë ka rrjedhur shumë ujë. Shumë gjëra kanë ndryshuar; edhe njerëzit kanë ndryshuar shumë, ndër ta edhe daja i Vitës, të cilit i vjen turp tani t'ia kujtosh krushqinë që deshi të bënte dikur. Ja, puna e solli që pleqërinë ta kalojë në mes të këtyre fshatarëve, që dikur i mblodhi për dasmë e s'u nxorri dot nusen.

Kështu ndodhi. Djali erdhi me punë në fshat, me grupin e parë të punonjësve që shkuan vullnetarisht nga qyteti për në fshatin e tyre. Erdhi edhe ai. Dhe i duket sikur s'ka qenë kurrë në qytet. Se denbabaden fshatar ishte, por kishte ikur që pas Çlirimit me punë në qytet dhe për disa vjet na u bë qytetar.

— E ç'qytet, a derzi! — thotë tani sa herë vjen llafi. — Qytetarë a fshatarë sot njëlloj janë. Ku ka nder e punë, njeriu gjithnjë është mirë, është i gëzuar...

Treni vazhdon vrapin e tij ritmik për në stacionin tjetër. Ne kemi zbritur dhe ecim krah për krah njëri-tjetrit në kalldrëmin e fshatit. Daja i Vitës për-